

JAARBOEK

VAN HET

EUROPEES

GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN

PENNINGKUNDE

20
19

INHOUDSTAFEL

<i>In memoriam</i> Juliaan Taelman	
Verantwoordelijken van het EGMP	I
Afdelingen van het EGMP	II
Verlag van de AV van het EGMP FV (25/V/2019)	VI
Recensies	209

Huguette TAYMANS	
Marcel Vandeplassche, een pionier in de veterinaire verloskunde	1
Hugo VANHOUDT	
De Gentse nobel 1582 met twee ineengeslagen handen onder een kroon	10
Eddy KERSENS	
Gutenberg en zijn drukpers op munten en medailles	40
Jeannine JACOBS-DE CONINCK	
Belgische Burgerwacht & Engelse <i>Riflemen</i>	71
Patrick PASMANS	
De prijspenningen van de Landsbond der Belgische Bakkersbazen	89
Luc VAN EECKHOUDT	
De 'Ten Langveld'-medaille 1882/1982/2017 te Hakendover	98
Rudy DILLEN	
Commagene – de muntslag van Antiochus I Theos herbekeken	104
Joris FREDERICKX	
<i>Saint George</i> op munten van Engeland en het Verenigd Koninkrijk	116
William VAN HEMELRYCK	
Functie en gebruik van sceatta's als munt van de getaxeerde handel	136
René WAERZEGGERS	
Een enigmatische Luikse denarius herontdekt	173
Fons VAN BAELEN	
De muntvondst van Vaalbeek	176
Hendrik VAN CAELENBERGHE	
Twee opmerkelijke kortes voor Filips II	197
Jan MOENS	
De gouden leeuw (<i>lion d'or</i>) 1790 van de Verenigd Belgische Staten	201

DE PRIJSPENNINGEN VAN DE LANDBOND DER BELGISCHE BAKKERSBAZEN

Patrick PASMANS

VERZAMELAARS VAN BELGISCHE PENNINGEN zullen ongetwijfeld op de beurzen van de verschillende afdelingen van ons genootschap al prijspenningen^[1] van de bakkersbazen gezien hebben. Lezers die hierover meer informatie willen bekomen, zullen ook al hebben vastgesteld dat hierover weinig is terug te vinden in de numismatische literatuur.^[2]

Ondergetekende wil dan ook met deze bijdrage het resultaat van mijn opzoeken met deze lezers delen en een aanzet geven tot verder onderzoek van deze penningen. Voor deze bijdrage heb ik alle beschikbare tijdschriften van *De bakkersbaas*, uitgegeven tussen 1924 en 1966, in het Documentatie- en Onderzoekscentrum voor Religie, Cultuur en Samenleving van KU Leuven,^[3] geraadpleegd, evenals de penningen zelf die zich in private en publieke collecties bevinden.^[4]

De Landsbond der Belgische Bakkersbazen^[5]

Het bakkersberoep is één van de traditionele ambachten die in het begin van de 20ste eeuw nog steeds op de oude wijze werd georganiseerd: aan het hoofd van een bakkerij was een bakkersbaas of meester-bakker, bijgestaan door ondergeschikt personeel (bakkers en bakkersgasten) en eventueel leerlingen met een leercontract.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd in Brussel het *Huis der Bakkersbazen* opgericht. Deze coöperatie van lokale bakkers organiseerde zich om ingrediënten te leveren aan de leden tegen een zo voordelig mogelijke prijs.

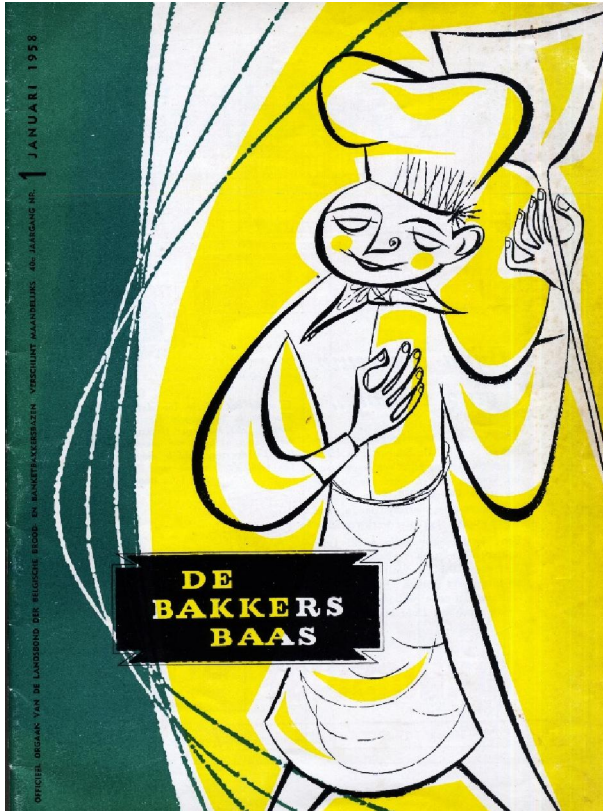
[1] Deze bijdrage beperkt zich tot de prijspenningen van deze vereniging en bespreekt dus niet de penningen die werden vervaardigd voor promotie, tentoonstellingen of andere bijzondere gelegenheden.

[2] Ondergetekende gaf op 2 mei 2015 voor de leden van de Diestse Studiekring voor Numismatiek een lezing over dit onderwerp, en hield op 9 augustus 2015 een gelegenheidstentoonstelling over dit thema op de bijeenkomst van Numismatica Herentals. Voor deze gelegenheid werd ook een informatieblad aan de bezoekers overhandigd die ook op de website van deze vereniging raadpleegbaar is: www.numismatica-herentals.be/Pdf/2015/bakkersbazen.pdf

[3] Het KADOC-KU Leuven is gevestigd te Leuven, Vlamingenstraat 39.

[4] De getoonde stukken in deze bijdrage komen uit de verzameling van de auteur, de getoonde documenten komen uit het persoonlijk archief van de auteur.

[5] Peter HEYRMAN, *Middenstandsbeweging en beleid in België*, p. 116-118.

DE BAKKERSBAAS was het officiële tijdschrift van de Koninklijke Landsbond der Belgische Brood- en Banketbakkersbazen

Het Bakkershuis in de Delaunoystraat in Brussel

In de naoorlogse situatie kwam het besef dat alle belangengroepen zich landelijk dienden te organiseren, als zij nog wilden betrokken worden bij politieke en economische beslissingen die op hen betrekking hadden. In de periode 1918-1919 ontstond de *Landsbond der Belgische Bakkersbazen*, maar officieel werd deze landsbond pas opgericht op 2 april 1923, met een provinciale werking en een nationaal bestuur. Zowel de Brusselse coöperatie als de landsbond werden aangestuurd door de Vlaamsgezinde Richard De Temmerman en vormden eigenlijk een alternatief voor de *Fédération Nationale de la Boulangerie Belge*, die aangestuurd werd door Victor Huleu. Uiteindelijk gingen de Landsbond en de *Fédération* elk hun eigen weg, verwierven hoofdzakelijk leden in respectievelijk Vlaanderen en Wallonië, en werkten occasioneel samen om gemeenschappelijke belangen te verdedigen.

In 1944 werd De Temmerman als voorzitter opgevolgd door de Antwerpse bakker Verheyden. Ook na de Tweede Wereldoorlog bleef de landsbond de belangrijkste verdediger van de belangen van de Vlaamse bakkers in o.a. de Hoge Raad van de Middenstand, en onderhandelde hij met de overheid over o.m. de broodprijs. De landsbond bleef gemeenschappelijke aankoop van ingrediënten ondersteunen, promootte het bakkersambacht, en ondersteunde de oprichting van bakkersscholen en -leergangen.

In 1958 ondersteunde hij de implementatie van de vestigingswet onder de bakkers. Uiteindelijk werd de landsbond ook betrokken in de Europese structuur van het bakkersberoep. Op hun penningen van 1959 vermelden zij dan ook de naam "EuroBa".

De vakwedstrijden

De Landsbond organiseerde vanaf 1923 vakwedstrijden in verschillende categorieën, nl. gewoon brood, pistolets en Frans brood, beschuiten en klein gebak.

De examinering van de broden op een vakwedstrijd van de Landsbond van Bakkersbazen.

Naast verschillende wisselbekers die de deelnemers konden winnen, kregen alle winnaars een diploma en een medaille (op inschrijving).

In *De Bakkersbaas* van 18 mei 1924, p. 5, lezen we:

“Het Huis der Bakkersbazen van België heeft eene bijzondere medaille laten slagen voor den wedstrijd der Jaarbeurs.

Deze verbeeldt langs de ene zijde den bakker die den hoorn blaast om, naar een oude gewoonte die in zekere streken der Vlaanderen nog voort leeft, de klanten te verwittigen dat het brood heet is en ze het moeten afhalen. Dit gebeurt den morgen rond 7 uur met vastenavond.

Het is ’t gebruik in de streek dat de vrouw van den huize door de kinderen of door ’t personeel in de ene of andere plaats opgesloten wordt en er niet uit mag alvorens ze beloofd heeft het hete brood te betalen. De bakker zorgt dan dat hij rond 7 uur kleine hete broodjes heeft en blaast op den hoorn zodra ze gereed zijn.

De keerzijde der medaille verbeeldt den praalboog van het Jubelpark.”

De prijspenningen

Tot op heden heeft de auteur vijf verschillende penningen ontdekt die tussen 1924 en 1961 door de Landsbond werden toegekend.

Prijspenning type 1

Vz/ Bakker die op een hoorn blaast, brood rechts van hem, gemetselde broodoven en takken op de achtergrond. Omschrift: MAISON DES PATRONS BOULANGERS DE BELGIQUE · HUIS DER BAKKERSBAZEN VAN BELGIE ·

Kz/ Triomfboog in het Jubelpark te Brussel; onderaan, in rechthoekig versierd kader, het jaartal van uitreiking [1927], omschrift: CONCOURS PROFESSIONNEL BOULANGERIE PATISSERIE · VAKWEDSTRIJD BROOD-EN PASTEBAKKERY ·

Brons, verzilverd brons en verguld brons – 60 mm – ontwerper: ? – atelier: Fisch?

Toegekend bij de vakwedstrijden in 1924, 1925, 1927, 1929, 1931 en 1933.

Van dit type werd ook reversknoppen met omschriften in het Nederlands en het Frans vervaardigd in het atelier van Fisch te Brussel.

(schaal 200%)

Vz₁/ Bakker die op een hoorn blaast, jongen links en brood rechts van hem, gemetselde broodoven en takken op de achtergrond. ARBEID - ORDE - TUCHT | LANDSBOND B. BAKKERSBAZEN. De voorstelling is zilverkleurig afgewerkt, het omschrift staat op een blauw-geëmailleerde achtergrond.

Kz₁/ FISCH & CIE BRUX.

20 mm

(schaal 200%)

Vz₂/ Bakker die op een hoorn blaast, jongen links en brood rechts van hem, gemetselde broodoven en takken op de achtergrond. TRAVAIL - ORDRE - DISCIPLINE | LIGUE N. P. BOULANGERS BELGES. De gehele voorstelling is bronskleurig afgewerkt.

Kz₂/ FISCH & CIE BRUX.

De reversknoppen wijken af van de voorzijde van de prijspenning doordat er een jongen naast de bakker aan de voorstelling werd toegevoegd. Deze voorstelling werd ook in hun drukwerken gebruikt (links). Er bestaat een variant van deze voorstelling met een meisje en meerdere broden (rechts).

Prijspenning type 2

Vz/ Bakker die op een hoorn blaast, brood rechts van hem, gemetselde doorgang en takken op de achtergrond. Omschrift: **LANDSBOND DER BELGISCHE BAKKERSBAZEN ★ LIGUE NATIONALE DES PATRONS BOULANGERS ★**

Kz/ Het Eeuwfeestpaleis op de Heizel, boven een cirkel met het jaartal 1938, tussen een lauriertak en een eikentak. Omschrift: **ARBEID ★ ORDE ★ TUCHT ★ TRAVAIL ★ ORDRE ★ DISCIPLINE ★**

Brons, verzilverd brons en verguld brons – 60 mm – ontwerpers : vz: ? | kz: Raymond Glorie – atelier: Fisch?

Toegekend bij de vakwedstrijden in 1936, 1938 en 1948 (1948 enkel in brons en verzilverd brons).

Prijspenning type 3

Vz/ Hoofd van koning Leopold III naar links. LEOPOLDVS III – REX BELGARVM.
Getekend onder het hoofd: RAV

Kz/ Het Eeuwfeestpaleis op de Heizel, boven een cirkel met het jaartal 1948, tussen een lauriertak en een eikentak. Binnenomschrift: ARBEID – ORDE – TUCHT * TRAVAIL – ORDRE – DISCIPLINE *; buitenomschrift: LANDSBOND DER BELGISCHE BAKKERSBAZEN * LIGUE NATIONALE DES PATRONS BOULANGERS BELGES *

Verguld brons – 70 mm – ontwerpers : vz: Marcel Rau | kz: Raymond Glorie – atelier: Fisch – ref.: Vandamme & Bernier 40.

Toegekend bij de vakwedstrijd in 1948.

Prijspenning type 4

Vz/ Hoofd van koning Boudewijn naar links. BAUDOIN – ROI DES BELGES.
Getekend onder het hoofd: C. VAN DIONANT

Kz/ Het Eeuwfeestpaleis op de Heizel, boven een cirkel met het jaartal 1951, tussen een lauriertak en een eikentak. Binnenomschrift: ARBEID – ORDE – TUCHT * TRAVAIL – ORDRE – DISCIPLINE *; buitenomschrift: LANDSBOND DER BELGISCHE BAKKERSBAZEN * LIGUE NATIONALE DES PATRONS BOULANGERS BELGES *

Brons, verzilverd brons en verguld brons – 70 mm – medailleurs : Carlos Van Dionant (vz) | Raymond Glorie (kz) – atelier: Fisch.

Toegekend bij de vakwedstrijden in 1951 en 1954.

Prijspenning type 5

Vz/ Hoofd van koning Boudewijn naar links. **BALDVINVS REX BELGARVM**.
Getekend onder het hoofd: **DARVILLE**

Kz/ Een gekruiste deegrol en een broodscheep; op de draagarm van de broodscheep, een vierkant met de voorstelling van een wereldbol en rechts ervan het opschrift **EUROBA**, rechts een rond brood (cirkel) met het jaartal 1959. Binnenomschrift: **ARBEID - ORDE - TUCHT * TRAVAIL - ORDRE - DISCIPLINE ***; buitenomschrift: **LANDSBOND DER BELGISCHE BROOD-BANKETBAKKERSBAZEN * LIGUE NATIONALE DES PATRONS BOULANGERS-PATISSIERS BELGES ***

Verguld brons – 70 mm – ontwerper: Alphonse Darville (1910-1990) – atelier: Fisch.

Toegekend bij de vakwedstrijden in 1959 en 1961.

Deze penning is zeer zeldzaam: de auteur heeft van de uitgifte van 1959 slechts twee exemplaren en van deze van 1961 slechts één exemplaar teruggevonden.

Overzicht – volgende penningen werden tot op heden geïnventariseerd:

Type	beschrijving vz kz	Ø	ontwerper vz kz	atelier	jaar van uitreiking
1	bakker triomfboog Jubelpark	60 mm	? ?	Fisch?	1924 25 27 29 31 33
2	bakker Eeuwfeest- paleis Heizel	60 mm	? R. Glorie	Fisch?	1936 38 48
3	Leopold III Eeuw- feestpaleis Heizel	70 mm	M. Rau R. Glorie	Fisch	1948
4	Boudewijn Eeuw- feestpaleis Heizel	70 mm	C. Van Dionant R. Glorie	Fisch	1951 54
5	Boudewijn EUROBA	70 mm	A. Darville A. Darville	Fisch	1959 61

Indien u aanvullingen aan deze bijdrage kan doen, ontvang ik deze graag per e-mail (e-mail: diest44@hotmail.com) of per brief via de redactie.

Bibliografie

HEYRMAN P., *Middenstandsbeweging en beleid in België: tussen vrijheid en regulering, 1918-1940*, Kadoc-Studies 22, Universitaire Pers Leuven, 1998, 624 p.

PASMANS P., *De prijspenningen van de Landsbond van Bakkersbazen van België*, in het verslag van de Studiedag over munten en penningen met als thema: getuigen van het alledaagse goede leven, geluk, voorspoed en feesten in de maatschappij, *De Muntmeester*, tijdschrift van de *Diestse studiekring voor Numismatiek*, Jaargang 10, nr. 2, juni 2015, p. 12-13.

PASMANS P., *De prijspenningen van de Landsbond der Belgische Bakkersbazen*, informatieblad bij de tentoonstelling, *Numismatica Herentals* op 9 augustus 2015. www.numismatica-herentals.be/Pdf/2015/bakkersbazen.pdf

VANDAMME L. & BERNIER D., *Marcel Rau, graveur van Leopold III, Brussel 2013/1886 – Brussel 29/6/1966*, in *JEGMP* 1998, p. 53-171.

X, *De Bakkersbaas*, tijdschrift van de Koninklijke Landsbond der Belgische brood- en banketbakkersbazen, 18 mei 1924.